

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

BLIKKEN
OP HET
VERLEDENE,

EN

BIJ HET UITEINDE VAN
HET JAAR 1830.

DOOR

Mr. J. H. VAN DER SCHAAFF

EN

Mejufvr. P. MOENS.

BLIKKEN OP HET VERLEDENE, BIJ HET UITEINDE
VAN HET JAAR 1830.

Maar tegen u is reeds het moordend heir in aantogt.
De vestingen versterkt! de wachten uitgezet!
De wapens aangegord! de magt bij één getrokken!

NAHUM II: I (*).

Het is voor den Christen niet onbelangrijk, deze zoo merkwaardige als geduchte uitspraak, welke eens de gewijde ziener tot de Nineviten bezigde, toen hij den ondergang des Asyrischen rijks, en van deszelfs hoofdstad in den oorlog tegen de Mediërs voorspelde, in een' tijd, als waarin wij thans leven, doch inzonderheid bij het sluiten van eenen jaarkring, die ons van alle zijden schrikbarende tooneelen oplevert, met ernst te overwegen.

Twaalf maanden zijn er heden avond op het groote uurwerk des tijds vervlogen, waarin wij gebeurtenissen aanschouwden, die niemand onzer tijdgenooten kon, noch durfde verwachten. En wanneer wij nu deze maanden, door een dertigtal van zoo vele jaren verdubbeld zien, en ons de nagedachtenis van al het daarin gebeurde voor den geest roepen, dan moeten wij verbaasd staan over zoo menigvuldige verwisfelingen, die elkander, als het ware, hebben verdrongen.

Uit dit oogpunt den afloop van het gebeurde aanschouwende, en daarbij de vele zegeningen overdenkende, welke ons als zoo vele innensfelen door de goedheid des Allerhoogsten, niet alleen in dit, maar gedurende de laatste dertig jaren in deze negentiende eeuw nog te beurt vielen, kwamen mij de navolgende bespiegelingen voor den geest, waartoe ik dan ook mijne landgenooten wilde opwekken, als:

I.

(*) Vertaling van Y. VAN HAMELSVELD.

A 2

- I. Bij het gebeurde met betrekking tot den politieken staat van *Nederland*, gedurende het afgelopen jaar 1830.
- II. Bij de herinnering van zoo vele gewigtige, als onverwachte gebeurtenissen en daadzaken, die wij sedert het begin van 1801, en derhalve gedurende een tijdvak van bijna een derde van eene eeuw, tot op het sluiten van dezen jaarkring aanschouwen mogten.
- III. Tot een kort overzicht der verschijnselen, die wij zoo ter bevordering, als bij terugtred in onze zedelijke opvoeding kunnen opmerken.
- IV. Terwijl laatstelijk dit alles tot waren ootmoed en aanbidding, onder het gevoel van warme dankbaarheid, voor het goede aan ons bewezen, tot de Bron van alle zegeningen, ons moet opwekken.

I (a) Slaan wij met een onpartijdig, doch niettemin opmerkzaam oog, al het gebeurde gade, wat wij in ons vaderland, in onzen huisfelijken kring, onder onze vrienden en waar niet al! mogten opmerken en genieten, dan vinden wij, van alle zijden, stoffe tot dankbaarheid. Het is waar, het jaar, dat nu verlopen is, opende zich, wat het weêrsgestel betrof, in een ongunstig vooruitzicht; eene aanhoudende snerpande koude, die tot bijna in het laatst van Februarij aanhield, deed zich onder alle standen gevoelen, maar was inzonderheid drukkend, en van een ver uitzienend gevolg voor den gemeenen man; eene kortstondige duurte, gebrek aan brandstoffen, en der eerste behoefte van levensmiddelen vertoonden zich van allerwegen, en deden zich voor eene wijle tijds gevoelen; doch Hij, „*die zijne sneeuw als wolle geeft, den rijk stroot als asche en zijn ijs als stukken daarhenen werpt*” (*), maakte ook weder alles ten zijnen tijde goed, en hoezeer wij dan ook een vochtig en regenachtig luchtsgestel, tot bijna in de helft des jaars, met uitzondering van eenige warme dagen in Mei mogten opmerken, en het aan geene voorspellingen van eenen natten en onvruchtbaren zomer mangelde, die de hoop en het vooruitzicht van den landman op eenen milden oogst aan het wankelen bragt, Hij alweder, die een-

(*) Ps. CXLVII: 16 en 17.

eenmaal gezegd had: „*Dat voortaan alle de dagen der aarde, en zaaijinge, en oogst, en koude, en hitte, en zomer en winter niet zouden ophouden*” (*), bevestigde ook wederom dat gesproken woord, en beschaamde door zijnen zegen, ook ten aanzien van het zachte weder, gedurende de laatste maanden, het wankelend en onverduldig menschedom.

(b) Zien wij al verder op de staatkundige gesteldheid van ons vaderland, en het verder gebeurde in *Europa*, dan, ja, bleef *Nederland* ruim gedurende bijna vijftien volle jaren verchoond, zoodat wij voor den *geesfel des oorlogs* en binnenlandsche tweespalt bij aanhoudendheid bewaard bleven. *Frankrijk* rustte in dit jaar zijne keurbenden uit, ter bestrijding van eenen roofzieken vijand, tegen wien onze vaderlandsche kielen, met die van *Engeland* vereenigd in 1816, met roem en luister gestreden hadden, en geene magt onder de Christen Mogendheden, op het vaste land of daar buiten, had stoffe, om zich daartegen te verzetten; integendeel men zag zulks met welgevallen aan, want nu werd ook hierdoor niet slechts het gezag der barbaarschheid beteugeld, maar ook tevens het vooruitzicht geopend tot de verdere voortplanting der banieren van het kruis, en de *Muhamedaan* kreeg gelegenheid van zich met den Christen te verbroederen; — maar, helaas! dezelfde Vorst, die zijne bevelen daartoe gegeven had, en als de overwinnaar der Algerijnen, van alle kanten werd begroet, plukte naauwelijks de éérste lauweren zijner overwinning, of eene staatsberoerte trof zijn eigen rijk, en, door verkeerde raadslieden misleid, werd hij en zij zelve, de slagtoffers hunner dwaling en meened.

(c) Zoo valt de onregtvaardige dikwijls in zijne eigene strikken; maar wanneer een wijs, regtvaardig en deugzaam Vorst door een gedeelte zijner onderdanen, die hij als zijne kinderen met alle inschikkelijke toegenuevheid, gedurende eene reeks van jaren heeft behandeld, zich ziet aangevallen; dat zelfde volk tegen hem opstaat; zijne paleizen verwoest; zijne vlag en wapenschenkt, en de bloedvlag, als het ware, tegen hem opheijst; dan is zulk een opstand van eenen gansch anderen aard, dan verandert zij in muitzucht en is strafwaardig. Dit was ons geval; naauwelijks ééne maand

ge-

(*) *Gen. VIII: 22.*

geleden, of de daad, die in *Parijs* voor wettig en als behoefte geoordeeld werd, sloeg over naar onze zuidelijke Gewesten, en zij, die de grondwet van den Staat even als de Vorst bezworen hadden, werden ontrouw, en verbraken alle banden van eerbied en ontzag, zoodat wij nog erger dan de Nineviten *den verstrooier*, ons *eigen volk, in ons eigen land tegen ons zien optrekken*, de rust en welvaart, die wij meer dan zeventien jaren onophoudelijk genoten, op ééns verbroken en belaagd ziende, elkander als inwoners onzer noordelijke gewesten mogen toeroepen: „*De vestingen versterkt! de wachten uitgezet! de wapens aangegord!*”

II. (a) Treden wij vervolgens de geschiedenis een' stap verder in; herinneren we ons de gewigtige gebeurtenissen, die wij sedert dertig jaren, of van den aanvang dezer eeuw, tot op het sluiten van dezen jaarkring, aanschouwden, wie is hij, die dan niet met den gewijden Dichter zal moeten uitroepen: „*Dat het uitnemendste van onzen leeftijd, niet dan moeite en verdriet zij*” (*)! Offchoon in naam, taal en zeden (voor zoo verre de laatste nog toen ongeschonden waren) een eigen zelfstandig volk zijnde, bleven wij echter de speelbal eener natie, die ons alleen om eigen voordeel aankleefde. — Wij leefden, wel is waar, onder eigen wetten en vertegenwoordigers, toen we bij het uiteinde van het jaar 1800, de afgeloopene eeuw verwisfelden, maar stonden en bleven niettemin onder de heerschappij van *Frankrijk*, hetwelk, allengs zoo meer, zijn striknet om ons henen spreidde; — van zijnen invloed, van zijne wetten, van zijne wenken hingen wij af, en even als houten poppen, die door kraandraden in beweging gebracht worden, moesten wij alles goed- of afkeuren, wat de groote Natie ons voorlag. Nu vertoonde met 1805 de palmtak des vredes, voor een' korten tijd boven *Nederland*, zich in het verschiet; maar het duurde niet lang; alvorens één enkel jaar zijnen loop volbragt had, werd dezelve weder ingetrokken, door de trouweloosheid van het magtig en eigenbelangzoekend *Albion*, die onze rijk geladene koopvaardijfchepen op eene willekeurige wijze opbragt en bemagtigde. De regering des lands op éenen meer geregelden voet gevestigd, meer klem en waardigheid verkregen hebbende, door

(*) *Pf. XC: 10.*

door éénen man, over het algemeen, met het vertrouwen der Natie vereerd, boezemde alle hoop en vertrouwen in; te meer, daar de gestadig gedwongene geldheffingen, die telkens en tot uitputtens toe, onder het bewind der Bataven gebleven waren, door hem op ééns werden afgeschafft, en 's lands lasten op eene andere wijze werden gevonden; — maar, helaas! even als het volk, werd de brave en kundige SCHIMMELPENNING misleid, en van achteren bleek het, dat hij slechts in de hand van NAPOLEON, een werktuig zijn moest, om als de voorlooper van een' Franschman te dienen, die niet alleen ons opgedrongen werd, maar om wien wij zelfs, tot schande der nakomelingschap, moesten smeeken. LODEWIJK, dan, werd gevraagd en bijna afgebeden, door mannen, die het Hollandsche karakter vergaten; maar, ook zijn rijk was van korten duur, omdat hij, bij al de gebreken van spilzucht, die hem aankleefden, menschlievend en regtvaardig was, en inzonderheid, omdat hij het belang onzer kooplieden ter harte nam, en onze Nederduitsche taal, zeden en gewoonte in waarde hield. In 1807 den schepter over de zeven provinciën van *Nederland* ontvangen hebbende, moest hij dien in 1810 wederom afleggen, en in handen zijns broeders stellen. Van toen aan, werden wij een wingewest, en door gebrek van eigen veerkracht, even als onmondige weezen, die van voogd veranderen, lijfde men ons in bij het Fransche rijk, hetwelk even als een colosus tegen wil en dank van elk, die deugdzaam en regtvaardig dacht, over den Aardbodem zich verspreidde. Wat er van dien tijd af, in die vier jaren, tot op het einde van het zoo onvergetelijk, als merkwaardig jaar van 1813 gebeurd is, zal ik wel aan niemand mijner land- en tijdgenooten, welke die jaren van weemoed, druk en ramp, in volle bewustheid, met mij, doorworsteld hebben, behoeven te herinneren! de kelk van alsem en bitterheid, die ons werd op de hand gezet, hebben wij tot den droessem geleidigd; doch van toen aan behaagde het der Voorzienigheid onzen druk te lenigen, en *den stok des drijvers te verbreken, den schepter des heerschers* (*).

(b) De legerbenden, die schrik en angst door *Europa* zoo vele jaren hadden verspreid, vloten van alle kanten, en

(*) Jez. XIV: 5.

A 4

en zagen den dood in hunne gelederen rondwaren, de BELZAZAR zijner eeuw, zag zijn vonnis op den wand der *Tuileries* geschreven, en LODEWIJK XVIII beklom den troon zijner vaderen. Wij schuddeden mede de Fransche kluisters af, en riepen den waardigen afstameling van WILLEM I uit *Engeland*, in ons midden, zoodat onze tempels en kerkgebouwen van alle kanten juichten: *De Heer heeft groote dingen aan ons gedaan, dies zijn wij verblijd (*)*.

WILLEM FREDRIK verscheen in ons midden, en de Natie de regeringloosheid even moede, als wars van alle schrikbewind, droeg hem de kroon en het purper op; zoo leefden wij jaren lang, in eenen gewenschten voorspoed; doch daar wij *niet uit eigen keuze*, maar enkel *door den wil der groote Mogendheden*, aan een volk gekoppeld werden, hetwelk in taal, zeden, godsdienst en karakter ons even vreemd als tegenstrijdig was, zoo kon het niet anders, of de heimelijke wrok, die jaren lang, in het verborgene gewoeld en gewerkt had, moest eindelijk uitbarsten, en zij, die in 1582, als onze volksgenooten in de Spaansche onlusten reeds van ons gescheiden werden, vervolgens onder het huis van *Oostenrijk* gebragt, daarna in het Fransche rijk, onder de regering van NAPOLEON, werden ingelijfd, (zoodat zij dus nimmer een eigen of zelfstandig volk geweest zijn, en met niemand, wie ook regeerde, tevreden waren), wierpen den handschoen aan ons toe, en gedroegen zich, zonder eenige de minste reden, als weerspannige ABSALONS tegen hunnen Koning, die even als een vader hen beminde.

(c) Trof deze ramp ons vaderland alleen, was de toren in het Nederlandsche *Siloa*, met voorbijgang van andere volken, slechts hier gevallen, wij zouden, even als ten tijde onzes Zaligmakers, kunnen vragen, en dit onheil aan eigen schuld en overtreding mogen toeschrijven (†); maar offchoon ik het volk van *Nederland* en mij zelve, daarvan geenszins vrijpleit, zie ik ech-

(*) *Pf. CXXVI: 3.* Dit was de tekst, waarmede de Haagsche Leeraar B. VERWEY den Koning begroette, toen dezelve dadelijk na zijne aankomst, op den 1sten December 1813, de godsdienstoefening in de groote kerk bijwoonde.

(†) *LUK. XIII: 4.*

echter de toorts van tweedragt op meer dan een enkel punt, ja, bijna in alle landen van *Europa* ontstoken, de fakkel der verlichting had ik haast gezegd, maar neen, het is de fakkel der tweedragt, van oproer en geweld, die van alle kanten woedt en aan de toorts der hel ontstoken is, waardoor alle Vorsten op hunne troonen bedreigd worden. *Frankrijk* is begonnen, en had mogelijk reden eene hervorming daar te stellen, maar op eene ongelukkige en averegtsche wijze, is van dit voorbeeld gebruik gemaakt, en de zucht tot nabootsing uitgevallen; want wat heeft het volk van *Nederland*? wat heeft deszelfs Koning gedaan? Van de boorden der *Seine* is deze loopmijn gegraven, zij is voortgezet tot aan onze zuidelijke gewesten, en van daar heeft de *Hydra des oproers* eene bogt of kronkeling genomen, naar de Pruisische gewesten, is naar *Engeland* overgestoken, doch in tijds gestuit heeft van daar naar *Rusland* zich gespoed, en op het oogenblik, dat ik dit schrijf, is *Polen* in vollen opstand, terwijl de stille en brave bewoners van het Alpische gebergte, door denzelven geest almede worden aangestoken, zoo als men thans, openlijk van de Zwitsers schrijven durft, dat zij voor eene omwenteling zijn rijp geworden.

III. Bepaal ik mij al verder tot een kort overzicht der verschijnselen, welke in onze zedelijke opvoeding hebben plaats gehad, en vraag ik dan mij zelve af: of *Europa*, en inzonderheid het volk van *Nederland*, in beschaving, ware godsdienstige verlichting en verbetering is teruggegaan, of integendeel heeft aangewonnen? dan geloof ik, dat het pleit dienaangaande door den onvergetelijken KEMPER op de vraag: „Hebben de groote gebeurtenissen, welke in het staatkundige en de ver- schillende begrippen, welke in het godsdienstige en wijsgeerige, sedert ruim het vierde van eene eeuw, in *Europa* hebben plaats gehad, eenen voordeelingen of nadeeligen invloed gehad op de ware verlichting in het godsdienstige en zedelijke van de volken van dat werelddeel; en wat mag men, als gevolgen van dezelve, in die opzigten, met reden nog verwachten?” ten voordeele is beflist; dat is, voor zoo verre zij de voortplanting en de leere van het Christendom bevorderd hebben, zoodat alle verlichting, die daar buiten is, of haar gezag overschrijdt, of zich op andere gevoelens vestigt, eer eene duisternis, een wezenlijke terug-

tred, dan wel verlichting of verbetering te noemen zij; van hier, dat ik dan ook al die instellingen, welke met de leer van het Christendom in verband staan, gelijk, bij voorbeeld, den voortdurenden ijver van het Haagsch genootschap, in deszelfs werkzaamheden tegen de bestrijders van den godsdienst; de voortplanting en uitbreiding van Zendeling-, Bijbel- en Tractaatgenootschap in de meeste landen van *Europa*, de beide laatste in deze eeuw tot stand gebragt; de oprigting der Maatschappijen van weldadigheid en ter zedelijke verbetering der gevangenen; het verbeterd onderwijs in de scholen; de meerdere lust onder onze grooten en aanzienlijken tot het predikambt en den dienst van God; de verbeterde smaak in uitlegkunde en predikstijl, als zoo vele verschijnselen beschouwde, die voorzeker de vruchten eener ware godsdienstige verlichting zijn, en die alles behalve eenen terugtred in het zedelijke kenmerken; — maar niettegenstaande dit alles, is het daarom niet te ontkennen, dat er in het algemeen en onder alle standen ingebroken is een zekere geest van ligtzinnigheid, bedilzucht, weelde en liberalismus, (om dit woord van den dag eens te noemen,) die verre af is van die zuivere, eenvoudige en onvervalschte godsvrucht, naauwgezetheid, spaarzaamheid en dat onverbreekbaar woord houden, welke aan onze vaderen, de oude Nederlanders, zoo zeer eigen was. Ik zoude hier tot een voorbeeld, kunnen aanhalen de nalatigheid in het vieren van eenen algemeene biddag, omdat ik meen, dat zulks in onze dagen thans behoefte zij, en wij van meer dan eene zijde daartoe een' wenk ontvangen hebben, doch telkens vruchteloos, hoezeer men in eene onzer stichtsche steden zijne toevlugt daartoe genomen heeft, omdat men deze zoo oud vaderlijke gewoonte, in tijden van ramp en druk, als het beste en voornaamste middel beschouwt, om de algemeene wapening tot zegen te doen gedijen! Ik weet het, wat de geest dezer eeuw en eene gedrogtelijke wijsbegeerte daartegen inbrengen, en zal, ten einde niet vooruit te loopen, noch den schijn te willen aannemen, alsof ik mede onder die klasse van menschen behoorde, die deels onschuldig, als deels door een' al te vergetrokken ijver en zucht tot onverdraagzaamheid gedreven, bij sommigen onzer Christenbelijders, met eene zwarte kool geteekend staan; maar zegge er alleen dit van, dat ik vertrouw, dat, wanneer dezelve door mannen, die hiertoe ambshalve

ge-

geroepen zijn, den Koning werd voorgesteld, hij zeker alsdan niet aarzelen zou van de éérste te wezen, om bevel te geven, en zijne toevlugt te nemen tot die plegtstatige instelling, van welke zijne doorluchtige voorzaten, sinds meer dan *vier eeuwen*, in tijden van algemeene ramp of oorlog, met het beste gevolg voor ons vaderland, hebben gebruik gemaakt.

En dit brengt mij tot het laatste punt, te weten, tot opwekking van dankbaarheid en aanbidding.

IV. Ik zoude vreezen het godsdienstig gevoel onzer Natie te zullen kwetsen, ik zoude vreezen den schijn van gemaaktheid te willen aannemen, bijaldien ik mij, als ongeroepen, in dit onderwerp, al te zeer verdiepen ging, maar zonder in uitersten te vervallen, of door eene valsche schaamte mij te laten wederhouden, mag en moet ik er dit van zeggen, dat, komt het immer te pas om een godsdienstig offer op het altaar der dankbaarheid, den Allerhoogste toe te brengen; het dan inzonderheid op den laatste dag des jaars zijn moet; menigvuldig en ontelbaar zijn de zegeningen, die wij weder in het afgeloopen jaar, zoo in het algemeen als ieder in zijnen bijzonderen kring genoten; menigvuldig zijn de middelen van uitredding en afwering van gevaren, die wij door de goedheid Gods in deze oorden nog mogten genieten, en waardoor ieder zijn beroep nog vrijelijk kan uitoeffen en zijn brood in rust en vrede eten mag; maar daarom is het echter niet te loochenen, dat het er overigens van alle zijden donker uitziet, en dat, zoo ooit, het thans vooral pligt en zake is, om ons voor den Heere te verootmoedigen! Was immer de gelijkenis van eene gordijn voor de toekomst geschoven, onlangs door éenen Minister gemaakt, van pas en naar waarheid getroffen, dan is het thans; die gordijn kunnen wij, noch geene onzer beste en verlichtste staatsmannen, ja de Koning zelf niet ophalen, of doorreijen; maar verblijden en getroosten we ons, dat dezer zijds die zwarte letteren van *ontrouw* en *verraad* niet geschreven staan! En is het dan ook, dat de weg, dien wij te bewandelen hebben, akelig en donker is, dat er rondom en van alle kanten *schemerende bergen* zich opdoen (*), waartegen *onze voeten zich zouden slooten*, even als ten tijde van het Israelitische volk, welan wankelen wij niet

(*) JER. XIII: 16.

niet, maar geven wij Gode de eer! Hem alleen onze zaak in handen, opdat hij de veréénigde magt onzer krijgslieden, onzer jongelingen en vaderlandsche dapperen ten strijde uitgetogen, met zijnen zegen achtervolge en bekroone, zonder dat wij van onze zijde angstvallig omzien en vragen: *Wie zal ons het goede doen zien?* maar laat integendeel de taal van DAVID de onze zijn: *Verhef gij, o Heer! het licht uws aanschijns over ons* (†), dan zal de uitkomst niet falen, maar Hij die meermaal getoont heeft de God van *Nederland* te zijn, zal ook stoffe geven om, bij vernieuwing en met vertrouwen te kunnen juichen:

- „ Red, schraag, versterk door uw vermogen,
- „ Wat eens uw hand gewrocht heeft, Heer!
- „ En 't vaderland slaat dankbaar oogen
- „ Van nieuws op U, zijn' Redder weér.
- „ Zoo wordt door voor en nageslacht
- „ Uw' naam de glorie toegebracht.” (§)

31 December 1830.

V. D. S.

(†) *Pf. VI: 7.*

(§) *Evang. Gez. CLXXI: II.*

BIJ HET EINDE VAN HET JAAR

1830.

't Nog jong, 't bewustloos kind, welks blij verwelkomd leven
Ontluikt, omfchaduw'd door de vlenglen van den dood,
Lacht, zorgloos dartlend op de teedre moeders schoot,
Ook schoon vaak 't naadrend lot met rampspoed is doorweven.
Zoo, stervend jaar! zoo scheen bij d' eersten morgengroet,
Uw kalm gelaat getooid met voorspoeds rozengloed,
Zoo lachtet gij ons aan, en hoop streefde aller harten,
Hier scheen de olijftak diep geworteld in den grond.
Maar op dien daagraad, volgde, o jaar van angst en smarten!
Een schrikbare avondstond.

De jonge lenté zag, naast fiere koninkrijken,
't Vereenigd *Neerland*, als een bloemtuil rijk in gloed,
Door de eigen zon beglansd, door d' eigen dauw gevoed,
Van kleur verschillend, aan *Europa's* boezem prijken.
Doch miltzucht, die sinds lang reeds in haar' slangentand
't Venijn had opgegaard, doorknaagde allengs den band,
Die 't kunstrijk noorden, aan het heuvlig zuiden boeide.
Maar toen het zomerkoeltje, uw halmkroon zacht bewoog,
Weldadige oogstmaand! en ons 't hart van feestvreugd gloeide,
Stieeg de oproervlam omhoog.

Vorst

Vorst WILLEMS jaardag rees, 't was hoogtijd hier, in 't noorden;
De Koning leve, o God! spaar vader WILLEM lang,
 Dit was 't gebed, dit was 't harmonisch feestgezag,
 Waarvan de nagalm klonk langs *Roer* en *Sambres* boorden.
 Dan, ach! die feestgalm werd door d' oproerkreet verdoofd:
 Van 't volk, dat wellust vindt, waar 't moordt, verdelgt en rooft,
 Van 't volk, dat huichlend zich om 's Konings rijkstroon schaarde,
 Schoon 't hem vervloekte in 't hart, dat helfche muitzucht voedt.
 Van 't Belgisch volk, dat spot met eed en menschenwaarde,
 En plast in 't heldenbloed.

Ja, stervend jaar! gij staat met bloedig schrift geteekend,
 In 's lands geschiedrol, in 't gedachtenis boek van God,
 Nooit, Belgen! die met pligt, met eer en wetten spot,
 Nooit waart gij voor 't geluk, dat eendragt baart, berekend.
 Uw vruchtbre grond, weleer oud *Nederlands* lust en vreugd
 Zoo argloos vaak bezocht, door ouderdom en jeugd.
 Uw grond moest Hollandsch bloed, door u geplengd, verzwelgen.
 Ween, noordlijk *Nederland* om 't vermoorden van uw kroost;
 Maar ligt ontworstelt ge u voor altijd aan de Belgen,
 Dit denkbeeld zij uw troost.

't Plekje gronds, door de achtbre vaadren,
 Stout van *Spanjes* juk bevrijd,
 En aan vrijheid, aan verlichting,
 Door hun hartebloed gewijd.
 Ja, dat plekje gronds, hoe klein ook,
 Was weleer *Europa's* pronk;
 Toen het groots elks pleit beslechte
 En verdrukten schuilplaats schonk.
 Ja, dat plekje gronds hoe klein ook,
 Blijft na wentlende eeuwen groot,
 Groot door godsdienstliefde en helden,
 Helden, trouw, tot in den dood,
 Geen millioenen onderdanen
 Schenken glans aan 's koningskroon;
 Blanke trouw, en dankbre liefde,
 Zijn de pijlers van zijn' troon.

't Volks-

't Volksgeluk bloeit nimmer schooner
 Op den uitgebreidsten grond,
 Dan in d' engen kring, waar Godsvrucht
 Zegels hecht aan 't staatsverbond;
 Daar toch, vestigt broederliefde,
 Eensgezind, den tempel Gods.
 't Heilig regt, is voor 's volks welvaart,
 Daar, eene onverwrikbre rots.
 Heil ons! hier waakt broederliefde,
 Trouw voor haardstede en altaar;
 Bij die liefde, woont God zeggend.
 O getuig, gij stervend jaar!
 O getuig na volgende eeuwen,
 Hoe *Noord-Nederlands* heldenstoet.
 In 't jaar achttien honderd dertig,
 Zich naar 't strijdperk heeft gespoed.
 Ja in 's lands historiebladen
 Leest het late nageslacht,
 Nog vol eerbied, hoe oud *Nederland*
 Goed en bloed ten offer bragt.
 Veld en feestlied is vervangen
 Door trompet en oorlogstrom;
 Mannen, vaders, jongelingen,
 Zilverlokkige ouderdom,
Allen snellen zij ten strijde,
 Trouw aan vaderland en vorst.
 Moeders doen het krijgslied galmen
 Met haar' zuigling aan de borst.
 't Oud *Wilhelmus van Nassauwen*
 Klinkt bij 't waglend wiegje zacht,
 TOLLENS volkslied jaagt door de aadren;
 't *Nederlandsch* bloed vol vuur en kracht.
 Brave, dappre, muzenzonen,
 Gespten, 't heldenharnas aan,
 En der magden teedre handen,
 Schonken zwier aan de oorlogsvaan,

Ster-

Stervend jaar! met bloed en tranen
 Ziet ge uw stappen wreed gemerkt;
 Maar oud *Neêrlands* trouw en fierheid,
 Zijn door 't grievend leed versterkt.
 Liefde en helpend mededoogen
 Droogen bange tranen af;
 Dankbaarheid strooit weenend lauweren
 Op der braven heldengraf.
 Liefde en helpend mededoogen,
 Schenken aan verlaaten brood,
 Tróosten de arme weeuw en koestren
 't Hulploos weeskindje in haar' schoot.
 Dat dan 't jaar voor eeuwig wegzink':
 In zijn laatst, zijn plegtigst uur,
 Zweert oud *Neêrland* trouw te blijven
 Aan 't gevestigd staatsbestuur.
 Zweren we allen trouw te blijven
 Aan der vaadren menschenmin.
 Helden! met geen schat gezegend!
 Mildheid zorgt voor uw gezin.
 't Kermen der gewonden griest ons,
 Voor ons plengden zij hun bloed,
 God! U volgen wij in 't weldoen,
 Gij! gij zijt aan allen goed.

PETRONELLA MOENS.

